

**Vlaamse
overheid**

DEPARTEMENT
ECONOMIE
WETENSCHAP &
INNOVATIE

Evaluatie van de volkssterrenwachten

Plan van aanpak

Departement Economie, Wetenschap en Innovatie

Afdeling Strategie en Coördinatie

Afdeling Onderzoek

21.10.2016

Inhoud

0. Inleiding	3
Plan van aanpak voor de evaluatie van volkssterrenwachten	6
1. Aanleiding voor de evaluatie	6
2. Beleidscontext	6
2.1 Beleidskader.....	6
2.2 Situering van de volkssterrenwachten in het beleidskader.....	8
2.3 Evolutie (in de beleidscontext).....	9
3. Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten	10
4. Krijtlijnen en draagwijdte van de evaluatie	12
5. Evaluatieluiken	12
5.1 Evaluatie van de werking en het functioneren van de volkssterrenwachten.....	12
5.2 Evaluatie van de prestaties, resultaten en impact van de volkssterrenwachten	14
5.3 Evolutie van de volkssterrenwachten t.o.v. de vorige evaluatie en rekening houdend met de gewijzigde/wijzigende (ruimere) beleidscontext.....	15
5.4 Een zelfevaluatie door de volkssterrenwachten.....	15
5.5 Analyse en beoordeling van het ontwerp van beleidsplan 2018-2022.....	16
5.6 Conclusies en aanbevelingen betreffende een verbeterde werking en inschakeling in het ruime beleidskader (hoofdzakelijk in Vlaanderen) inclusief SWOT-analyse.....	17
5.7 Systemische evaluatie van de volkssterrenwachten in een ruimer kader.....	17
6. Onderdelen van de evaluatie en methodologie	19
6.1 Onderdelen van de evaluatie.....	19
6.2 Methodologie.....	19
6.3 Procedure.....	20
7. Informeren van en communiceren met het voorwerp van de evaluatie en alle (betrokken) stakeholders (betreffende de uit te voeren evaluatie)	23
8. Uitvoering en procedureel verloop van de evaluatie	23
9. Gebruik en verspreiding van de resultaten van de evaluatie	24
10. Afspraken gemaakt met de volkssterrenwachten op 21 oktober 2016	24
Bijlage 1.....	25

0. Inleiding

De Vlaamse volkssterrenwachten Armand Pien, AstroLab Iris, Beisbroek, Europlanetarium, Mira en Urania zijn structurele partners in het beleidsplan Wetenschapscommunicatie van de Vlaamse Regering en worden aldus gevat door het decreet van 30 april 2009¹ betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid² en meer bepaald artikelen 63/14, 63/15, 63/16 en 63/17 van het decreet (betreffende wetenschapscommunicatie en structurele partners). Artikel 63/14 stelt dat *“de beleidsprioriteiten inzake wetenschapscommunicatie en het populariseren van wetenschap, techniek en technologische innovatie ... worden vastgelegd in het beleidsplan wetenschapscommunicatie dat de basis vormt voor de uitvoering van het beleid in dat domein”*. Artikel 63/15 stelt o.m. dat de Vlaamse Regering ertoe gemachtigd wordt om voor de uitvoering van het beleidsplan structurele partners aan te wijzen en hierbij – binnen de beschikbare begrotingskredieten – een subsidie ter beschikking stelt aan elk van die structurele partners.

In uitvoering van artikel 63/15 van het W&I-decreet werd met eerder vermelde zes volkssterrenwachten een convenant afgesloten voor de periode 2013-2017³. Zoals artikel 63/17 van het W&I-decreet voorschrijft, dient de Vlaamse Regering erop toe te zien dat de algemene werking van de structurele partners geëvalueerd wordt voor het verstrijken van het lopende convenant aan de hand van de strategische en operationele doelstellingen en indicatoren die erin zijn vastgelegd. De voorwaarden voor een nieuw convenant worden onder meer bepaald door de resultaten van de evaluatie.

Het convenant d.d. 21.12.2012 tussen de Vlaamse overheid en de zes volkssterrenwachten hoger vermeld, loopt af op 31 december 2017 en bepaalt in artikel 17 dat de algemene werking van de volkssterrenwachten voor het verstrijken van het convenant moet worden geëvalueerd aan de hand van de in het convenant vooropgestelde strategische en operationele doelstellingen en indicatoren, en eventueel op basis van andere doelstellingen waarover jaarlijks gerapporteerd is, maar ook rekening houdend met het ruimer beleidskader. De evaluatie dient in de eerste helft van 2017 te worden georganiseerd en afgerond te zijn uiterlijk op 30 juni 2017. De voorwaarden voor een nieuw convenant worden onder meer bepaald door de resultaten van de evaluatie (cf. art. 18 §1 van het convenant en art. 63/17 van het W&I-decreet).

De strategische en operationele doelstellingen van de volkssterrenwachten worden beschreven in het convenant en worden verder verbonden aan de beleidsdoelstellingen zoals geformuleerd in het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie⁴.

¹ Gewijzigd bij het decreet van 21 december 2012 betreffende diverse bepalingen met betrekking tot de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid en bij het decreet van 25 april 2014 tot wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid en tot opheffing van diverse andere bepalingen.

² Hierna het W&I-decreet genoemd.

³ Hierna het convenant 2013-2017 genoemd.

⁴ Cf. VR 2012 2001 MED 0026.

De strategische doelstellingen van de volkssterrenwachten zijn:

- 1) De Volkssterrenwachten sensibiliseren een ruim en divers publiek voor sterrenkunde, ruimtevaart en aanverwante wetenschappen en technologieën;
- 2) De Volkssterrenwachten groeien uit tot expertisecentra voor sterrenkunde, ruimtevaart en aanverwante wetenschappen⁵ en technologieën in het bijzonder, en voor wetenschap en technologie in het algemeen;
- 3) De Volkssterrenwachten voeren hun wetenschapscommunicatieve taak in belangrijke mate uit door middel van persoonlijke begeleiding waarbij flexibel wordt ingespeeld op de behoeften van de respectieve doelgroepen;
- 4) De Volkssterrenwachten ontwikkelen specifieke activiteiten voor jongeren die bijdragen tot hun zelfontplooiing op het vlak van wetenschap en technologie;
- 5) De Volkssterrenwachten bieden aan Vlaamse onderzoekers een forum om hun wetenschappelijk onderzoek voor te stellen aan het publiek;
- 6) De Volkssterrenwachten streven onderlinge samenwerking en structurele samenwerking met andere actoren na en nemen nieuwe initiatieven om hun impact te vergroten en in te spelen op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen.

In het convenant worden deze strategische doelstellingen in een schema verbonden aan de vijf beleidsdoelstellingen zoals opgenomen in het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie. Deze beleidsdoelstellingen zijn:

- 1) Het creëren van een cultuur voor wetenschap en innovatie;
- 2) Verhogen van de participatie aan wetenschap en innovatie;
- 3) Doelgroepenbeleid gericht op het vergroten van kansen;
- 4) Het stimuleren van de instroom van jongeren in de technische en wetenschappelijke studierichtingen;
- 5) Het versterken van de internationale uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen.

Deze strategische doelstellingen worden in het convenant verder geoperationaliseerd in (16) operationele doelstellingen en opgevolgd aan de hand van 11 “Key performance Indicators” (KPI’s) die opgenomen zijn in het convenant. De nummering van deze KPI’s is dusdanig dat onmiddellijk kan worden afgeleid bij welke operationele doelstelling ze horen.

Op basis van een analyse van de types van activiteiten (die de volkssterrenwachten (kunnen) ontwikkelen), de strategische en operationele doelstellingen en hun verband met de beleidsdoelstellingen wetenschapscommunicatie, werd het systeem van KPI’s dusdanig ontwikkeld dat er enerzijds een koppeling gemaakt wordt tussen kwantitatieve en meetbare kwalitatieve elementen en anderzijds een bundeling werd gemaakt van de KPI’s op het niveau van de activiteiten. Dit heeft geresulteerd in zes clusters van activiteiten waarbij per cluster een bepaalde minimumscore moet worden gehaald. Het aldus

⁵ Sterrenkunde is bij uitstek een multidisciplinaire wetenschap waarbij naast wiskunde en informatica ook fysica, chemie, geologie en zelfs biologie een rol spelen. Het is niet voor niets dat er deeldisciplines zijn met de namen astrofysica, astrochemie, astrogeologie en astrobiologie. Ook de ruimtevaart heeft veel toepassingsdomeinen en leidt daardoor tot de ontwikkeling van innovatieve technologieën die de strikte context van de ruimtevaart ver overstijgen.

uitgewerkte systeem komt tegemoet aan de vaststelling dat de volkssterrenwachten elk hun eigenheid hebben, maar toch middels deze vastgestelde clusters van activiteiten dezelfde strategische doelstellingen realiseren.

Voor de details over zowel de doelstellingen, de activiteiten, het systeem van KPI's en hun onderlinge relatie, wordt verwezen naar het convenant zelf – waarin een aantal schema's deze onderlinge relatie inzichtelijk maken - en naar het addendum aan het convenant.

De middelen die jaarlijks via het convenant aan de volkssterrenwachten werden/worden toegekend, worden weergegeven in onderstaande tabel:

Begrotingsjaar	Bedrag (in euro)
2013	517.200,00
2014 ⁶	674.440,80
2015	674.440,80
2016	674.442,00
2017 ⁷	674.442,00

Voorliggend plan van aanpak heeft betrekking op de verwachte evaluatie van de volkssterrenwachten zoals bepaald in het convenant 2013-2017.

⁶ De verhoging van de voorziene subsidie gebeurde op basis van het addendum d.d. 21.05.2014 bij het convenant, al spreekt het addendum van een subsidie van 667.200 euro.

⁷ 2017i verwijst naar de initiële begroting 2017.

Plan van aanpak voor de evaluatie van volkssterrenwachten

1. Aanleiding voor de evaluatie

Zoals in de inleiding al werd aangegeven, dient de algemene werking van de volkssterrenwachten voor het verstrijken van het convenant geëvalueerd te worden en met name in de eerste helft van 2017.

In § 2 van artikel 17 van het convenant, wordt gesteld dat de evaluatie in het bijzonder rekening dient te houden met:

- Het strategisch plan;
- Het behalen van de strategische en operationele doelstellingen en de KPI's;
- De jaarverslagen die de volkssterrenwachten tijdens de duur van het convenant hebben bezorgd;
- Het zelfevaluatierapport dat de volkssterrenwachten hebben opgesteld⁸;
- Een analyse van de impact van de volkssterrenwachten op het Vlaams maatschappelijke en economische weefsel m.b.t. wetenschap, technologie en innovatie.

2. Beleidscontext

2.1 Beleidskader

Binnen het wetenschaps- en innovatiebeleid van de Vlaamse Regering wordt al sinds 1993 veel aandacht besteed aan de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie. Dit resulteerde in 1994 in de organisatie van de eerste Vlaamse Wetenschapsweek en in 1995 in een meer gecoördineerde aanpak via het eerste actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie.

20 jaar later was er heel wat geëvolueerd binnen het beleidsdomein, o.a. een wijziging in de terminologie (van “Wetenschapsinformatie en Innovatie” naar “Wetenschapscommunicatie” – cf. Infra), een geleidelijke toename van de ingezette middelen voor wetenschapscommunicatie, twee analyses van het gevoerde beleid (in 2001 en in 2009) en de groeiende aandacht voor de problematiek van de instroom van jongeren in de exacte en toegepaste wetenschappen die meer en meer aandacht kreeg in diverse fora en bij diverse organisaties, wat in 2011 in een stroomversnelling kwam. Dit laatste mondde uit in een resolutie van het Vlaams Parlement waarin gesteld wordt dat een geïntegreerd interministerieel actieplan wetenschap en techniek noodzakelijk is om het aantal afgestudeerden in exact wetenschappelijke en technische richtingen te verhogen. Deze resolutie heeft geresulteerd in een specifiek beleidsplan voor wetenschapscommunicatie (beleidsdomein EWI – zie ook hierna) en een STEM⁹-actieplan 2012-2020 (beleidsdomein Onderwijs en i.s.m. het beleidsdomein Werk en met het

⁸ Er wordt in §3 van artikel 17 gesteld dat nadere bepalingen betreffende de inhoud en de reikwijdte van de evaluatie uiterlijk 30 juni 2016 door het Departement EWI zullen worden opgesteld en toegelicht aan de volkssterrenwachten.

⁹ Science, Technology, Engineering and Mathematics.

beleidsdomein EWI) dat in essentie een actieplan is voor de stimulering van loopbanen in wiskunde, exacte wetenschappen en techniek¹⁰.

Het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie (VR 2012 2001 MED 0026) en het Marketing- en Communicatieplan "Wetenschap, technologie en innovatie in Vlaanderen 2012-2014" (VR 2012 2906 MED 0311) werden vanaf 2012 de bouwstenen voor het beleid inzake wetenschapscommunicatie. Het eerste kwam parallel met het STEM-actieplan tot stand en beide werden gezamenlijk als complementaire beleidsplannen begin 2012 aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

Het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie hield globaal genomen een accentverschuiving in van een beleid dat zich tot nog toe voornamelijk op jongeren richtte, en voornamelijk de verhoging van de instroom als doelstelling had, naar een beleid dat zoveel mogelijk het verhogen van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap én technologie als doelstelling heeft, wat een belangrijke impact zou hebben op ondernemerschap en innovatie. Hierbij was ook een belangrijke taak weggelegd voor het onderwijs. De aandacht voor jongeren én de aandacht voor instroom bleven uiteraard belangrijk (cf. STEM-actieplan hoger).

In uitvoering van beide plannen werd een STEM-stuurgroep opgericht waarin de samenwerking tussen de betrokken beleidsdomeinen (EWI, Onderwijs en Vorming en Werk en Sociale Economie) geconcretiseerd werd. De STEM-stuurgroep wordt geadviseerd door het STEM-platform, een informeel adviesorgaan, samengesteld uit vertegenwoordigers van bedrijfssectoren, onderwijs- en kennisactoren en beleidsverantwoordelijken.

Bij het aantreden van de huidige Vlaamse Regering werd in de beleidsnota Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie 2014-2019 gesteld dat het de bedoeling is om jongeren actief te wijzen op het grote potentieel aan jobs in de STEM-richtingen. Samen met de minister van Onderwijs wordt ingezet op een vernieuwde meer intersectorale STEM-strategie die breed maatschappelijk de interesse voor wetenschap en techniek en de benutting van technisch talent moet aanwakkeren. Het is verder de bedoeling om de middelen voor wetenschapscommunicatie meer op de STEM-doelstellingen te enten en er wordt voorzien in een centrale rol van FTI-Technopolis als kenniscentrum.

Een dergelijke strategie start met inspanningen om een objectieve beeldvorming en toegankelijke informatie te verstrekken over de uitdagingen en verwezenlijkingen in onderzoek en technologische innovatie. In dat kader is het de bedoeling om blijvend in te zetten op initiatieven voor het brede publiek (zoals de wetenschapsweek) en op maat van specifieke doelgroepen (studiekezers, jongeren, meisjes,...). Ook wordt een beroep gedaan op de sectoren om wetenschap en techniek onophoudelijk in de kijker te plaatsen en hierbij samenwerking te zoeken met andere sectoren en partners op het terrein zoals VDAB en Syntra.

¹⁰ Cf. mededeling aan de Vlaamse Regering d.d. 20.01.2012 (VR 2012 2001 MED 0026-1, -2, -3, -4 en -5).

Midden 2015 werd het nieuwe “Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020” goedgekeurd¹¹. Het nieuwe plan beoogt een betere instroom in STEM-studierichtingen en betere doorstroming naar STEM-functies, ook in niet-technologische sectoren zoals de zorg. Anderzijds worden ook de algemene beleidsprincipes voor ogen gehouden, met name een keuze voor meer efficiëntie, hogere effectiviteit, minder versnippering, m.a.w. een hogere doelmatigheid van het wetenschapscommunicatiebeleid.

In dit beleidsplan worden drie beleidsdoelstellingen Wetenschapscommunicatie naar voor geschoven:

- 1) Stimuleren van de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen en de doorstroming naar STEM-functies in de werkomgeving.
- 2) Het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie en in het bijzonder voor STEM-disciplines.
- 3) Het versterken van de (internationale) uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen.

In het beleidsplan wordt verder ook vooropgesteld dat het de bedoeling is om minimaal 80% van de subsidies aan de (structurele) partners van het wetenschapscommunicatiebeleid aan STEM-initiatieven te besteden.

2.2 Situering van de volkssterrenwachten in het beleidskader

De volkssterrenwachten zijn eind jaren 1960 ontstaan als gevolg van de succesvolle ruimtevaartprogramma's die toen globaal werden opgezet.

Sinds 1999 werden de volkssterrenwachten ondersteund in het kader van het beleid op het vlak van wetenschapspopularisering en vanaf dat ogenblik ook als structurele partners opgenomen in de (toenmalige) actieplannen Wetenschapsinformatie en Innovatie. Deze ondersteuning werd geregeld via een (subsidie)overeenkomst met jaarlijks aan te hechten ministerieel besluit voor de periodes 1999-2002 en 2003-2006.

In 2007 werd de inschakeling van de expertise van de volkssterrenwachten in het Actieplan Wetenschapscommunicatie vorm gegeven door het afsluiten van een subsidieovereenkomst voor de periode 2007-2011 met Volkssterrenwacht Urania, Volkssterrenwacht Mira, het Europlanetarium, de V.S.R.U.G¹², Volkssterrenwacht Beisbroek en Volkssterrenwacht AstroLAB Iris.

De uitvoering van deze overeenkomst werd geëvalueerd in 2011 en resulteerde in het afsluiten van een nieuw convenant met de volkssterrenwachten voor de periode 2013-2017¹³. Het convenant 2013-2017 reflecteert duidelijk de ambitie om de activiteiten van alle

¹¹ Zie ook http://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/bestanden/beleidsplan_wetenschapscommunicatie_2015-2020.pdf.

¹² Gekend als de volkssterrenwacht Armand Pien.

¹³ Na afloop van de overeenkomst 2007-2011 werden in 2012 en in afwachting van het afsluiten van de nieuwe overeenkomst, werkingsubsidies toegekend aan de volkssterrenwachten via een ministerieel besluit gebaseerd op de bepalingen van de (afgelopen) overeenkomst.

structurele partners maximaal af te stemmen op de doelstellingen van het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2012-2014 (cf. deel 2.1).

De volkssterrenwachten maken verder ook deel uit van het netwerk van STEM-academies, een initiatief dat in 2014 vorm kreeg onder impuls van de minister van Onderwijs. De STEM-academie bundelt de organisatoren van buitenschoolse STEM-activiteiten¹⁴.

Volgend op de evaluatie van 2011 en in de aanloop naar de onderhandelingen voor het opstellen van het convenant 2013-2017 leverden de volkssterrenwachten een gezamenlijk visiedocument aan, waaruit duidelijk bleek dat ze ambitieus zijn met betrekking tot de uitbouw van hun verdere activiteiten. In het visiedocument stellen de volkssterrenwachten dat sterrenkunde door haar allesomvattende karakter raakpunten heeft met andere wetenschappen en technologieën en vanuit die optiek bijzonder goed geplaatst zijn om jongeren te stimuleren in hun belangstelling voor wetenschap en technologie. De in de visienota uitgedrukte ambitie sloot dan ook zeer nauw aan bij de beleidsdoelstellingen wetenschapscommunicatie 2012-2014 en bij de STEM-doelstellingen 2012-2020 van de Vlaamse overheid. Dit alles wordt duidelijk gereflecteerd in het convenant zelf.

In de visienota stelden de volkssterrenwachten echter ook op dat zij al verscheidene jaren aan het plafond werken van wat mogelijk is met de huidig beschikbare middelen en dat een verhoging van de beschikbare middelen ertoe zou leiden dat de bestaande infrastructuur efficiënter en effectiever zou kunnen benut worden en de impact van de volkssterrenwachten aldus ook zou kunnen worden vergroot.

Op basis van zowel de aanbevelingen uit de evaluatie 2011 van de volkssterrenwachten, de erkenning van hun positie als expertisecentrum voor STEM-disciplines, hun geografische spreiding en hun hoge beleidsmatige “rendement”, als het feit dat uit de evaluatie bleek dat het gebrek aan vast personeel een bedreiging vormde voor (de werking van) de volkssterrenwachten, werd in 2014 beslist om de basissubsidie voor de volkssterrenwachten op te trekken¹⁵. Deze verhoging ging verder gepaard met een aanpassing van de scores die moeten gehaald worden op de KPI's. Voor meer details wordt verwezen naar het addendum.

2.3 Evolutie (in de beleidscontext)

Het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020 heeft een impact op de werking van de volkssterrenwachten aangezien de beleidsdoelstellingen in het nieuwe plan niet volledige overeenkomen met deze uit het vorige plan. Inderdaad, de nadruk op STEM is nadrukkelijker in het nieuwe plan en verder wordt ook de verbinding met het beleidsveld Werk explicieter gemaakt (cf. beleidsdoelstelling 1). De 2de beleidsdoelstelling uit het plan 2015-2020 kan enerzijds gezien worden als een overkoepelende doelstelling t.o.v. de eerste 2 doelstellingen uit het vorige plan, maar anderzijds is er ook hier een accentverschuiving naar STEM. Er is geen specifieke beleidsdoelstelling meer die betrekking heeft op doelgroepenbeleid, al is er in het plan wel specifieke aandacht voor welbepaalde doelgroepen, zoals meisjes.

¹⁴ Zie <http://stem-academie.be/info>.

¹⁵ VR 2014 09.05 DOC.0643/1 e.v.

Bij de evaluatie van de volkssterrenwachten zal er rekening gehouden moeten worden met deze beleidsverschuivingen.

Gelet op de aandacht die het beleidsdomein Onderwijs en Vorming ook aan STEM geeft (cf. STEM-actieplan hoger), is het belangrijk om ook die beleidscontext op te volgen. In dat verband stelt de beleidsbrief 2015-2016 van de minister van Onderwijs¹⁶ o.m. dat er vanaf 1 september 2015 een programmatiestop geldt in het voltijds gewoon secundair onderwijs, behalve voor de STEM-gerelateerde richtingen. In 2015 werd ook een STEM-monitor opgesteld¹⁷.

In de periode 2014-2015 werden een aantal “STEM-scholen” ondersteund en werden stappen gezet om tot een specifieke didactiek voor STEM te komen in het leerplichtonderwijs. Bedoeling is verder om een kwaliteitskader voor STEM uit te werken, dat inspirerend kan zijn voor andere STEM-initiatieven buiten de onderwijscontext en voor de samenwerking met bedrijven.

Verder stelt de beleidsbrief dat STEM in de periode 2015-2016 voortaan meer benaderd zal worden vanuit maatschappelijke toekomstverkenningen en transitieën en er zal aansluiting gezocht worden met Europese STEM-initiatieven. Bijzondere aandacht zal ook gegeven worden aan TSO en BSO en aan een hoger bereik van STEM door meisjes. Tot slot zal ook rekening gehouden worden met de aanbevelingen van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) aangezien jongeren vragende partij zijn voor informatie over de praktische link tussen hun potentiële opleidingskeuzes, de maatschappelijke relevantie ervan en de beroepen waar ze toe leiden.

3. Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten

In het convenant wordt gesteld dat de algemene werking van de volkssterrenwachten¹⁸ geëvalueerd dient te worden aan de hand van de in het convenant vooropgestelde strategische en operationele doelstellingen en indicatoren. Het convenant stelt verder dat de evaluatie van de algemene werking eventueel ook kan gebeuren op basis van andere doelstellingen waarover jaarlijks gerapporteerd is, maar ook rekening dient te houden met het ruimer beleidskader. Verder dient de evaluatie ook rekening te houden met een aantal elementen, waaronder de zelfevaluatie die de volkssterrenwachten hebben opgesteld en een analyse van hun impact op het Vlaams maatschappelijk en economisch weefsel m.b.t. wetenschap en technologie (zie ook deel 1).

In ieder geval is het de bedoeling om de werking en het functioneren van de volkssterrenwachten na te gaan rekening houdend met het ruimer beleidskader en in het bijzonder het wetenschaps- en innovatiebeleid en het beleidsplan Wetenschapscommunicatie, maar ook het onderwijsbeleid en meer specifiek het STEM-actieplan.

¹⁶ Vlaams Parlement, stuk 512 (2015-2016) – Nr. 1.

¹⁷ <http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/STEM-monitor%20samenvatting.pdf>.

¹⁸ In het W&I-decreet zijn analoge bepalingen opgenomen die betrekking hebben op de structurele partners Wetenschapscommunicatie. Naar deze bepalingen wordt verder niet meer verwezen, aangezien ze analoog zijn met wat in het convenant is opgenomen.

De punctuele evaluatie van de volkssterrenwachten zal verder ook aangevuld worden met een systemische evaluatie die gericht zal worden op drie (groepen van) actoren die een rol spelen in het beleidsplan Wetenschapscommunicatie en in het STEM-actieplan, met name de volkssterrenwachten zelf, de expertiscellen Wetenschapscommunicatie bij de universitaire associaties en de RVO-Society.

Als resultaten van de evaluatie worden minstens verwacht¹⁹:

- Analyse en beoordeling van de wijze waarop de volkssterrenwachten hun doelstellingen en opdrachten (in de periode 2012-2016) hebben vervuld en dit zowel in functie van het convenant als in functie van het ruimer beleidskader. Dit omvat zowel een inhoudelijke (realisatie doelstellingen en strategisch plan), een financiële analyse (aanwending subsidies, verantwoording subsidies, enz.) van zowel het convenant (o.a. opbouw reserves) als de planning en verantwoording door de volkssterrenwachten (jaarlijkse werkplannen, rapporten, enz.) als een SWOT-analyse en dit rekening houdend met de beleidsdoelstellingen en –context en met het beleidsveld ((afstemming en synergie met) andere actoren).
- Analyse en beoordeling van de prestaties en resultaten van de volkssterrenwachten en dit minstens in de periode 2012-2016 (eventueel ook vroeger) en minstens wat de behaalde resultaten op de KPI's betreft.
- Analyse en beoordeling van de impact van de volkssterrenwachten en dit in eerste instantie op het Vlaams maatschappelijk (en economisch) weefsel, rekening houdend met de verwezenlijkingen van de volkssterrenwachten. Onder impact wordt hoofdzakelijk de impact bedoeld in het kader van wetenschapscommunicatie en betreffende STEM.
- Analyse en beoordeling van de evolutie die de volkssterrenwachten hebben doorgemaakt sinds de vorige evaluatie en in het bijzonder de wijze waarop rekening werd gehouden met de conclusies en aanbevelingen van de vorige evaluatie. Tevens dient de wijzigende en gewijzigde beleidscontext hierbij in aanmerking te worden genomen. De analyse en beoordeling van die evolutie dient betrekking te hebben op diverse aspecten zoals de geleverde prestaties, de impact, de onderlinge samenwerking en deze met andere actoren Wetenschapscommunicatie, enz.
- Analyse en beoordeling van het ontwerp van strategisch plan 2018-2022 van de volkssterrenwachten.
- Conclusies en aanbevelingen betreffende een verbeterde werking en inschakeling in het ruime beleidskader (hoofdzakelijk in Vlaanderen) en dit rekening houdend met de uitdagingen en bedreigingen waarmee de volkssterrenwachten in de toekomst zullen worden geconfronteerd. Dit omvat aanbevelingen voor het opstellen van een nieuwe overeenkomst, missie en opdrachten, performantie-indicatoren, doelstellingen, enz. (Cf. ontwerp beleidsplan).

De evaluatie moet leiden tot een rapport dat aanbevelingen bevat betreffende de elementen voor een nieuwe samenwerking met de volkssterrenwachten en betreffende

¹⁹ Dit zijn de minimale elementen die conform het convenant moeten worden onderzocht.

een (verbeterde) werking van deze actoren. Dit rapport bevat een gemeenschappelijk gedeelte en verder een specifiek deel per volkssterrenwacht.

4. Krijtlijnen en draagwijdte van de evaluatie

De evaluatie spitst zich toe op wat conform het convenant 2013-2017 minstens dient te worden geanalyseerd en beoordeeld (cf. deel 3). De krijtlijnen van de evaluatie worden verder verduidelijkt aan de hand van de onderscheiden evaluatieluiken (zie deel 5).

De evaluatie dient in de eerste helft van 2017 te worden voltooid. Voor de evaluatie zal een beroep worden gedaan op een consultant die zal worden aangesteld via een aanbestedingsprocedure.

De evaluatie zal ook gebruik maken van een zelfevaluatie opgesteld door de volkssterrenwachten²⁰. Deze zelfevaluatie bestaat uit een ex post gedeelte (terugblik) en een ex ante gedeelte. Het ex ante gedeelte betreft in essentie een ontwerp van beleidsplan voor de periode 2018-2022. Er werd aan de volkssterrenwachten gevraagd de zelfevaluatie (met beide luiken) zo snel mogelijk op te stellen²¹.

5. Evaluatieluiken

Rekening houdend met de in deel 3 vermelde doelstellingen en verwachte resultaten van de evaluatie, worden een aantal evaluatieluiken naar voor geschoven. De gekozen evaluatieonderwerpen (per luik) zijn niet altijd even strikt van elkaar te scheiden. Overlappingsen tussen de luiken zijn dan ook niet uitgesloten.

5.1 Evaluatie van de werking en het functioneren van de volkssterrenwachten

De volkssterrenwachten hebben een aantal (strategische en operationele) doelstellingen die zijn neergelegd in het convenant. De bedoeling van dit luik van de evaluatie is om na te gaan in welke mate en op welke wijze de volkssterrenwachten deze doelstellingen hebben gerealiseerd en dit in de periode 2013-2016. Om de missie, doelstellingen en opdrachten te kunnen realiseren, hebben de volkssterrenwachten een visienota/strategisch plan opgesteld voor de periode 2013-2017 (cf. supra). De verwachte analyse en beoordeling dient te gebeuren rekening houdend met het ruime beleidskader, in het bijzonder het beleidsplan Wetenschapscommunicatie (zowel dat voor de periode 2012-2014 als dat voor de periode 2015-2020) en het STEM-actieplan.

De verwachte analyse en beoordeling omvat zowel een inhoudelijke analyse (uitvoering strategisch plan 2013-2017 (cf. supra), geleverde prestaties (o.a. op de KPI's), realisatie doelstellingen, enz.) als een financiële analyse (aanwending subsidies, verantwoording subsidie, enz.), als een beoordeling van zowel het convenant (o.a. opbouw reserves) als de planning en verantwoording door de volkssterrenwachten (jaarlijkse werkplannen, rapporten, enz.) en dit rekening houdend met de beleidsdoelstellingen en –context en met het beleidsveld ((afstemming en synergie met) andere actoren).

²⁰ Zie ook artikel 17 §2 en §7 van het convenant 2013-2017.

²¹ Zie ook deel 6.1.

De verwachte analyse en beoordeling dient op een hoog aggregatieniveau te gebeuren. Zo is het bijvoorbeeld niet de bedoeling om een diepgaande financiële analyse (audit) te maken maar eerder na te gaan welke de inkomsten en uitgaven van de volkssterrenwachten waren in de periode 2012²²/2013-2017, of, welke en hoeveel externe financiering of middelen konden worden aangetrokken en hoe de beschikbare middelen (en in het bijzonder de subsidie) werden aangewend. Bijzondere aandacht dient hierbij besteed te worden aan de inzet van de extra middelen die vanaf 2014 aan de volkssterrenwachten werden toegewezen, onder meer of deze extra middelen hebben geleid tot de beoogde verankering van de werking (door een aantal vaste medewerkers in dienst te hebben en te kunnen houden). Daarnaast moet worden nagegaan of de subsidies – gelet op de beperkte beschikbare budgetten (van de Vlaamse overheid) en de besparingen die zijn doorgevoerd – volstaan opdat de volkssterrenwachten hun doelstellingen en opdrachten op een kwaliteitsvolle manier uit kunnen voeren.

Een ander element dat kan onderzocht worden, is de mate waarin de werking en het functioneren van de volkssterrenwachten bepaald wordt door de set van KPI's die zijn opgenomen in het convenant. Specifiek is het de bedoeling om o.m. op basis van de jaarverslagen en van de KPI's af te leiden welke elementen gemeenschappelijk zijn in de werking van de volkssterrenwachten en welke specifiek/uniek zijn voor een of meer van hen. Aldus kan de werking van de volkssterrenwachten in beeld worden gebracht en dit zowel in functie van de doelgroepen als in functie van hun strategische doelstellingen en van de beleidsdoelstellingen. Wat dit laatste betreft dienen de wijzigingen in de beleidscontext sinds het afsluiten van het convenant in rekening te worden gebracht en nagegaan worden hoe de volkssterrenwachten met deze wijzigingen zijn omgegaan.

Verder dient in dit luik ook een analyse en beoordeling te worden gemaakt van het systeem dat in het convenant wordt gehanteerd enerzijds om de werking en het functioneren van de volkssterrenwachten af te stemmen op de beleidsdoelstellingen en anderzijds om hun activiteiten te vertalen in een set van concrete (clusters van) KPI's. Ook de uitwerking en omzetting van de behaalde resultaten in (verworven) financiering is hiervan een onderdeel.

Een ander aspect van de werking en het functioneren is de uitwerking van de onderlinge samenwerking bv. met het oog op het maximaliseren van de impact en van de samenwerking met/afstemming op (de activiteiten van) andere actoren wetenschapscommunicatie (o.m. in het WIN²³). Specifiek betreft het hier de elementen “gezamenlijke activiteiten” en “structurele samenwerking”, zoals uitgedrukt in KPI's 9 en 10 van het convenant. De meer generieke aspecten van de samenwerking (i.e. ruimer dan binnen het veld van actoren) komen aan bod in de systeemevaluatie.

Het is de bedoeling dat dit luik van de evaluatie verder wordt uitgewerkt (o.m. door de consultant) tot een set van relevante evaluatievragen, die leiden tot een onderbouwde

²² Het is de bedoeling om in het kader van de financiële analyse ook het overgangsjaar 2012 mee te nemen en verder een vergelijking te maken met de periode van het vorige convenant (2007-2011).

²³ WIN= WetenschapsInformatieNetwerk - <http://www.wetenschapsinformatienetwerk.be/>.

beoordeling van de werking en het functioneren van de volkssterrenwachten (en dit minstens wat betreft de hierboven genoemde aspecten) en aanleiding geven tot het realiseren van (een deel van) de verwachte resultaten van de evaluatie.

5.2 Evaluatie van de prestaties, resultaten en impact van de volkssterrenwachten

In dit luik dient onder meer nagegaan te worden welke prestaties/resultaten de volkssterrenwachten hebben neergezet en dit in de periode vanaf 2011²⁴. Dit betreft onder meer de prestaties en resultaten die de volkssterrenwachten hebben behaald op de KPI's, maar ook andere behaalde resultaten en prestaties dienen te worden geanalyseerd en dit op basis van meer en andere gegevens (dan bv. de jaarverslaggeving). De KPI's zijn op zich immers onvoldoende om een kwalitatief beeld te krijgen van de werking, prestaties en resultaten van de volkssterrenwachten. Bovendien wordt in het convenant ook de eigenheid van elke volkssterrenwacht benadrukt, wat zich zou moeten reflecteren in de accenten die ze leggen en dit zowel in onderwerpen, doelstellingen, doelgroepen en activiteiten. De bedoeling is dan ook dat in dit luik een overzicht wordt gegeven van de portfolio aan activiteiten die de volkssterrenwachten in de afgelopen periode hebben opgezet (met zowel aandacht voor de "grootste gemene deler" als de unieke elementen), gekoppeld aan de gecumuleerde resultaten per activiteit en de gegenereerde impact.

De impact die de volkssterrenwachten hebben (gegenereerd), dient eveneens in kaart te worden gebracht. Het betreft zowel de rechtstreekse (en onmiddellijke) impact, als de meer onrechtstreekse impact (en op langere termijn). Met het eerste worden vooral de effecten bedoeld die zijn opgetreden bij de doelgroepen na deelname aan een activiteit. Met het tweede wordt o.m. de bijdrage begrepen die de volkssterrenwachten leveren aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen, aan het STEM-actieplan, maar ook de effecten die op langere termijn bij de doelgroepen worden gegenereerd. Onder impact wordt verder ook begrepen de impact die de volkssterrenwachten zelf hebben, bv. het feit of ze effectief als expertisecentrum op het vlak van sterrenkunde (en aanverwante wetenschappen) worden gezien door het grote publiek en welke bekendheid ze genieten.

Om die impact te bepalen kunnen o.m. de gegevens worden gebruikt die de volkssterrenwachten hebben afgeleid uit de evaluaties die ze zelf t.a.v. hun activiteiten hebben uitgevoerd. Meer gegevens en informatie zullen moeten verzameld worden om de impact van de volkssterrenwachten te bepalen. Zowel de maatschappelijke als eventuele andere (bv. economische) impact van de volkssterrenwachten met betrekking tot wetenschap, techniek en innovatie dienen te worden onderzocht.

Verwacht wordt dat de consultant voor dit onderdeel van de evaluatie eveneens een aantal relevante evaluatievragen formuleert die leiden tot een onderbouwde beoordeling van prestaties, resultaten en impact van de volkssterrenwachten (en dit minstens wat betreft de hierboven genoemde aspecten) en aanleiding geven tot het realiseren van (een deel van) de verwachte resultaten van de evaluatie.

²⁴ Het is de bedoeling om het laatste jaar (2011) van het vorige convenant en het overgangsjaar 2012 mee te nemen in deze analyse.

5.3 Evolutie van de volkssterrenwachten t.o.v. de vorige evaluatie en rekening houdend met de gewijzigde/wijzigende (ruimere) beleidscontext

De volkssterrenwachten hebben in 2011 verder een evaluatie doorgemaakt die o.m. heeft geleid tot een aantal specifieke bepalingen die werden opgenomen in het convenant. Voorbeelden daarvan zijn de schema's die in het convenant werden opgenomen om de bijdrage van de volkssterrenwachten tot bv. de beleidsdoelstellingen in kaart te brengen of om hun activiteiten op te volgen (KPI's).

In dit luik is het dan ook de bedoeling dat wordt nagegaan hoe de volkssterrenwachten zijn geëvolueerd sinds de vorige evaluatie. Dit houdt o.m. in de mate waarin ze na de evaluatie rekening hebben gehouden met de conclusies en aanbevelingen die toen werden geformuleerd, in welke mate de overheid dat zelf heeft gedaan, hoe de financiële en personele situatie van de volkssterrenwachten is geëvolueerd, hoe de SWOT(s) is/zijn geëvolueerd, enz. Ook de evolutie van de rol en de positie van de volkssterrenwachten in het veld van actoren wetenschapscommunicatie dient nader te worden bekeken, evenals de evolutie op het vlak van de samenwerking (diverse aspecten – cf. deel 5.1), de evolutie in de resultaten en prestaties en in de impact.

Ook voor dit luik wordt verwacht dat de consultant het verder uitwerkt (en dit bv. onder de vorm van evaluatievragen) op basis van eigen inzichten/expertise om tegemoet te komen aan zowel de doelstellingen van deze evaluatie als de verwachte resultaten ervan te bekomen.

5.4 Een zelfevaluatie door de volkssterrenwachten

Conform de bepalingen van het convenant (art. 17, §7) dienen de volkssterrenwachten een zelfevaluatie op te stellen, bestaande uit een ex post en een ex ante luik. Dit laatste betreft het opstellen van een (ontwerp van) strategisch plan voor de periode 2018-2022 (cf. convenant).

Omdat de volkssterrenwachten jaarlijks al omstandig rapporteren, is het de bedoeling dat de zelfevaluatie een beperkt aantal thema's behandelt, die zowel betrekking hebben op het verleden als op de toekomst. De lijst van elementen die de verwachte zelfevaluatie moet bevatten, is opgenomen als Bijlage 1 bij dit plan van aanpak.

Ex post luik

Het ex post luik van de verwachte zelfevaluatie bestaat in essentie uit een reflectie (op een hoog aggregatieniveau) van de volkssterrenwachten op de afgelopen periode (minstens 2012-2016 en waar mogelijk ook 2011).

Er werd met de volkssterrenwachten afgesproken dat zij dit deel van de zelfevaluatie uiterlijk op 31 januari 2017 zullen bezorgen aan (de evaluatiecel van) het departement.

Ex ante luik

Het ex ante luik van de zelfevaluatie dat van de volkssterrenwachten wordt verwacht, bestaat in essentie uit een ontwerp van beleidsplan voor de periode 2018-2022. Dit ontwerp

zal meegenomen worden in de evaluatie en kan uiteindelijk leiden tot een definitief beleidsplan dat als basis kan dienen voor de werking van de volkssterrenwachten in de periode 2018-2022

Er werd met de volkssterrenwachten afgesproken dat ze uiterlijk op 28 februari 2017 een dergelijk ontwerp van beleidsplan (bij het departement) zullen indienen en dit o.m. rekening houdend met de opgestelde ex post luik van de zelfevaluatie.

Het ontwerp van beleidsplan 2018-2022 moet minimaal de thema's omvatten die zijn opgenomen in Bijlage 1. van dit plan van aanpak

5.5 Analyse en beoordeling van het ontwerp van beleidsplan 2018-2022

Het ontwerp van beleidsplan moet naast een specifiek luik (i.e. de specifieke toekomstplannen van de volkssterrenwachten zelf) ook een generiek luik bevatten. Dit laatste heeft betrekking op de toekomstplannen die de volkssterrenwachten ontwikkelen in relatie tot enerzijds het beleid en de beleidsontwikkelingen (in het bijzonder wat betreft Wetenschapscommunicatie en het STEM-actieplan) en de beleidsdoelstellingen en anderzijds de andere actoren in het beleidsveld.

Centrale vragen bij de beoordeling van het ontwerp van beleidsplan 2018-2022 zijn:

- Maakt het plan duidelijk in welke mate de volkssterrenwachten zich inschakelen in de doelstellingen van het Vlaamse wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid in het algemeen en in de doelstellingen van het beleidsplan Wetenschapscommunicatie in het bijzonder en gebeurt dit efficiënt en effectief? Waarom (niet)?
- Maakt het plan duidelijk in welke mate de volkssterrenwachten zich inschakelen in de doelstellingen van andere beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid en in het bijzonder de beleidsdoelstelling van Onderwijs (o.m. het STEM-actieplan) en gebeurt dit efficiënt en effectief? Waarom (niet)?
- In welke mate speelt het plan in op de te verwachten beleidsevoluties en uitdagingen/opportunities, in het bijzonder wat Wetenschapscommunicatie en STEM betreft? In welke mate zijn de in het plan geboden antwoorden realistisch en afgestemd op/inpasbaar in het beleid? Waarom (niet)?
- Vormen de vooropgestelde strategische en operationele doelstellingen vermeld in het plan een onderbouwde vertaling van de beleidsdoelstellingen (Vlaamse overheid, en i.h.b. Wetenschapscommunicatie en STEM? Waarom (niet)?
- Is het overeenstemmende financieel plan realistisch rekening houdend met de geformuleerde doelstellingen en rekening houdend met de te verwachten inkomsten? Waarom (niet)?

5.6 Conclusies en aanbevelingen betreffende een verbeterde werking en inschakeling in het ruime beleidskader (hoofdzakelijk in Vlaanderen) inclusief SWOT-analyse

Voorgaande luiken dienen uit te monden in een SWOT-analyse van de volkssterrenwachten in functie van het ruimer beleidskader en met specifieke aandacht voor het beleidsplan Wetenschapscommunicatie en het STEM-actieplan.

Deze SWOT evenals voorgaande luiken kunnen aangewend worden om uiteindelijk te leiden tot een rapport dat aanbevelingen bevat betreffende de elementen voor een nieuwe samenwerking met de volkssterrenwachten en betreffende een (verbeterde) werking van deze actoren.

Dit rapport bevat een gemeenschappelijk gedeelte en verder een specifiek deel per volkssterrenwacht.

5.7 Systemische evaluatie van de volkssterrenwachten in een ruimer kader

Daarnaast wordt een systemische evaluatie wordt opgezet als een eerste oefening op dat vlak binnen het beleidsveld Wetenschapscommunicatie en binnen “naburige” beleidsvelden²⁵. Bedoeling van de systemische evaluatie is in eerste instantie om t.a.v. een aantal te evalueren actoren op het niveau van het systeem een evaluatie uit te voeren. Dit betekent dat een analyse en beoordeling wordt verwacht van het systeem/de systemen waarin de genoemde actoren functioneerden in de periode 2012-2015 en thans functioneren (periode vanaf 2015²⁶) en dit telkens rekening houdend met beleidskaders en beleidsdoelstellingen. Er wordt verwacht dat de systeemevaluatie zal leiden tot de ontwikkeling van een methodologie voor het uitvoeren van systeemevaluaties op het vlak van Wetenschapscommunicatie (respectievelijk STEM) in het algemeen en als aanvullende methode bij de uitvoering van punctuele evaluaties in hetzelfde domein (respectievelijk STEM), die meteen kan worden toegepast bij volgende evaluaties. Tevens dient dit luik te leiden tot de ontwikkeling van generieke indicatoren voor de opvolging van de actoren, activiteiten en impact op het vlak van Wetenschapscommunicatie en met betrekking tot STEM.

Dit systemische luik zal tevens uitgevoerd worden bij een aantal andere actoren die eveneens in 2017 geëvalueerd zullen worden, om zodoende samen tot de eerste oefening binnen het beleidsveld wetenschapscommunicatie te komen.

Dit systemische onderdeel van de evaluatie zal geen rechtstreekse invloed hebben op het nieuwe convenant, omdat de finaliteit van de systemische evaluatie zich op een ander vlak situeert. Bedoeling van deze systemische evaluatie is nl. om op langere termijn een meerwaarde te kunnen bieden bij het uitwerken van een nieuw beleidsplan Wetenschapscommunicatie. De systemische evaluatie staat ook ten dele los van de voorziene punctuele evaluatie en het is ook de bedoeling dat belasting voor de volkssterrenwachten bij de uitvoering van deze oefening tot het minimum wordt herleid.

²⁵ Innovatie, Economie, Onderwijs, Werk in volgorde van belang voor de uitvoering van de oefening.

²⁶ De breuklijn wordt gelegd op het startmoment van het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020.

De systemische evaluatie dient zich te richten op volgende aspecten:

- De analyse en beoordeling van de rol en positie van elke actor t.a.v. de beleidsdoelstellingen wetenschapscommunicatie, binnen het netwerk van actoren Wetenschapscommunicatie en t.a.v. de doelgroepen en dit in termen van doelstellingen en (gezamenlijke) activiteiten (samenwerkingsverbanden). Dit omvat o.a. een netwerkanalyse en het in kaart brengen van de (onderlinge) relaties. Onder meer de samenwerking met de Vlaamse overheid, kennis- en onderzoeksinstituten, binnen het netwerk van STEM-academies en de mogelijke internationale samenwerking dient te worden onderzocht²⁷. Aldus kan een netwerkanalyse worden gemaakt die een beeld geeft van de rol en positie van de elk van de beschouwde actoren en dit minstens in het veld van de actoren wetenschapscommunicatie, maar ook ruimer in de context van het wetenschaps- en technologiebeleid. Belangrijk is ook om na te gaan hoe de opgezette samenwerking verloopt. I.h.b. dient hierbij aandacht te worden besteed aan de samenwerking met, andere actoren bv. op het vlak van wetenschapspopularisering, het onderwijsveld, enz.
- Omgekeerd is het belangrijk om na te gaan hoe stakeholders t.a.v. wetenschapscommunicatie en STEM en van het beleid ter zake (voor alle relevante niveaus), de vermelde actoren percipiëren als actor wetenschapscommunicatie en als partner/dienstverlener (cf. supra).
- De analyse en beoordeling van de gecombineerde/gezamenlijke bijdrage van elk van deze actoren aan de beleidsdoelstellingen Wetenschapscommunicatie.
- De analyse en beoordeling van de gezamenlijke effecten en impact van de betrokken actoren met betrekking tot het Wetenschapscommunicatiebeleid.
- De analyse en beoordeling van de inzet van de middelen t.o.v. de gerealiseerde bijdrage aan de doelstellingen en de gerealiseerde effecten en impact.
- De analyse en beoordeling van de (gezamenlijke) meerwaarde en additionaliteit van betrokken actoren en de eventuele hefboomeffecten.
- De analyse en beoordeling van de (generieke) toekomstplannen van de betrokken actoren rekening houdend met het beleidsplan Wetenschapscommunicatie.
- Vergelijkbare analyse en beoordeling als het voorgaande t.a.v. het STEM-actieplan en in relatie tot de STEM-academies (waar nog niet expliciet vermeld).
- Uitgaande van zowel het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie als het STEM-actieplan, aanbevelingen formuleren betreffende de optimale inzet van de expertise van betrokken actoren met het oog op het genereren van een maximale gezamenlijke bijdrage tot de beleidsdoelstellingen.

Verwacht wordt dat een consultant voor dit onderdeel van de evaluatie relevante evaluatievragen opstelt die leiden tot een onderbouwde systeemevaluatie t.a.v. de

²⁷ Wat structurele samenwerking betreft, is in het convenant een specifieke KPI (nr. 10) opgenomen. In wat voorgaat, wordt een ruimere interpretatie van "samenwerking" bedoeld dan wat is omschreven in KPI 10.

betrokken actoren en verder aanleiding geven tot de in dit verband verwachte resultaten (cf. supra).

6. Onderdelen van de evaluatie en methodologie

6.1 Onderdelen van de evaluatie

De voorziene evaluatie van de volkssterrenwachten zal dus bestaan uit een specifieke evaluatie die zich richt op deze actoren zelf (cf. delen 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5 en 5.6) aangevuld met een systemische evaluatie t.a.v. een aantal actoren Wetenschapscommunicatie (deel 5.7).

De systeemevaluatie zal zich richten op meer generieke aspecten zonder evenwel de eigenheid van de betrokken actoren uit het oog te verliezen.

Voor de uitvoering van de evaluatie kan o.m. gebruik gemaakt worden van de verslaggeving van de volkssterrenwachten als de (beperkte) zelfevaluatie die zij zullen opstellen.

Het is de bedoeling om de (specifieke) evaluatie af te ronden uiterlijk **30 juni 2017**.

De systeemevaluatie dient afgerond te zijn tegen 15 juli 2017.

Het ex post luik van de zelfevaluatie van de volkssterrenwachten wordt dan ook verwacht tegen uiterlijk **31 januari 2017** en het ex ante luik (of ontwerp van strategisch plan/beleidsplan) tegen **28 februari 2017**. De verwachte zelfevaluatie omvat de uitwerking van de thema's opgenomen als Bijlage 1.

De werkzaamheden die in het kader van deze evaluatie dienen te worden uitgevoerd, moeten uitmonden in een eindrapport dat conclusies en aanbevelingen omvat die als basis kunnen dienen voor de onderhandelingen betreffende het opstellen van een nieuw convenant.

6.2 Methodologie

Voor de uitvoering van de evaluatieopdracht zal een beroep worden gedaan op een externe consultant.

De concrete evaluatieopdracht bestaat uit twee delen, met name de punctuele evaluatie (cf. delen 5.1 tot en met 5.5) en de systemische evaluatie (cf. deel 5.6). Beide delen zullen afzonderlijk worden aanbesteed en zullen dus niet noodzakelijk uitgevoerd door dezelfde consultant (zie ook deel 6.3).

Van de consultant wordt in dit kader verwacht dat hij de evaluatieluiken die hierboven werden geïdentificeerd op basis van eigen expertise/inzichten vertaalt naar een samenhangende set van evaluatievragen en deze aanwendt om de verwachte evaluatieresultaten te bekomen.

Behalve de zelfevaluatie, dient de consultant alle hoger vermelde onderdelen van de evaluatie op zich te nemen en te vertalen naar een plan van uitvoering waarin de

methodologieën die de consultant voorstelt aan te wenden worden toegelicht en beargumenteerd.

De consultant zal bij de uitvoering van de evaluatieopdracht een beroep moeten doen op verschillende vormen van expertise en verder wordt verwacht dat hij diverse stakeholders raadpleegt.

6.3 Procedure

Voor de uitvoering van de evaluatieopdracht zal een beroep worden gedaan op een externe consultant. De evaluatieopdracht zelf zal bestaan uit vier percelen, die afzonderlijk zullen worden gegund en geplaatst, al is het mogelijk dat meerdere percelen aan dezelfde inschrijver worden gegund.

De vier percelen zijn respectievelijk:

- De punctuele evaluatie van de volkssterrenwachten;
- De punctuele evaluatie van de RVO-Society;
- De punctuele evaluatie van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie bij de universitaire associaties;
- De systeemevaluatie t.a.v. een aantal actoren Wetenschapscommunicatie binnen het beleidskader (in eerste instantie het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie en vervolgens het STEM-actieplan).

Er zijn een aantal redenen waarom ervoor gekozen wordt om bovenstaande evaluaties te bundelen in één overheidsopdracht en deze verder te verdelen in vier percelen.

Bundeling in één overheidsopdracht

De volkssterrenwachten, de RVO-Society en de expertisecellen zijn allen actoren Wetenschapscommunicatie en situeren zich in dezelfde beleidscontext. Verder dient hun evaluatie in dezelfde periode plaats te vinden. Het bundelen van deze evaluatieopdrachten in één overheidsopdracht biedt niet alleen de mogelijkheid om deze actoren tegelijk te benaderen, maar ook hun onderlinge relaties beter in kaart te brengen en hun gezamenlijke bijdrage tot de beleidsdoelstellingen en hun gezamenlijke effecten en impact te bepalen. Aldus kan vanop het niveau van minimaal de beleidscontext Wetenschapscommunicatie een analyse en beoordeling van deze actoren worden gemaakt én aangewend voor volgende evaluaties in die beleidscontext. De analyse en beoordeling op het niveau van de beleidscontext Wetenschapscommunicatie maakt deel uit van de voorziene systeemevaluatie.

Het opsplitsen in vier afzonderlijke overheidsopdrachten zou betekenen dat te evalueren actoren individueel benaderd zullen worden en de beleidscontext in de evaluatie enkel in relatie tot de betrokken actor aan bod zal komen. De benadering op het niveau van de beleidscontext wordt dan m.a.w. moeilijk of zelfs onmogelijk.

Consultants die interesse hebben in de opdracht kunnen door de bundeling in één overheidsopdracht verder efficiënt een offerte opstellen voor meerdere percelen indienen, aangezien een groot deel van de te leveren informatie dezelfde is voor elk van de percelen.

Verdeling in vier percelen

Een eerste reden is inhoudelijk en heeft te maken met zowel de eigenheid van de actoren Wetenschapscommunicatie als met hun verscheidenheid. Elke evaluatie vraagt dan ook een eigen specifiek voor de betrokken organisatie bepaalde benadering zonder evenwel de gezamenlijke context uit het oog te verliezen. Deze specifieke benadering kan het best gegarandeerd worden door de te evalueren actoren ook afzonderlijk te evalueren.

Een tweede reden is meer praktisch van aard en heeft betrekking op het aantal actoren dat moet worden geëvalueerd. Op het eerste zicht betreft het hier drie "evaluatievoorwerpen", maar eigenlijk dekt deze lading twaalf afzonderlijke actoren, nl. vijf expertisecellen, zes volkssterrenwachten en de RVO-Society. Hoewel het evident is (gelet op de vorm van het covenant in kwestie) dat er in de eerste twee gevallen gekozen wordt voor een overkoepelende evaluatie, zullen deze beide evaluaties meer dan waarschijnlijk aanleiding geven tot de inzet van heel wat mankracht (bijvoorbeeld voor het afnemen van diepte-interviews). Het valt te verwachten dat - een substantieel deel van - de consultants die inhoudelijk wel geschikt zijn voor de uitvoering van deze evaluatie(s), niet over voldoende mankracht beschikken om alle percelen gelijktijdig te kunnen uitvoeren. Om ervoor te zorgen dat alle inhoudelijk geschikte consultants een (gelijke) kans krijgen, is ervoor gekozen om de 3 punctuele evaluaties én de systemische evaluatie elk als een afzonderlijk perceel aan te bieden.

Aldus wordt de concurrentie in de - reeds beperkte - markt niet beknot.

Een derde reden sluit gedeeltelijk aan bij de voorgaande reden en heeft te maken met de expertise die beschikbaar is bij externe consultants. In het beleidsveld Wetenschapscommunicatie (in Vlaanderen) werden sinds midden 2013 geen evaluaties meer uitgevoerd en de laatste evaluatie binnen dit veld uitgevoerd door een externe consultant dateert van (de eerste helft van) 2012²⁸. Dat betekent dat de ervaring van de consultants in de Vlaamse context bijna vijf jaar oud is op het ogenblik dat bovenstaande evaluatieopdracht zal worden uitgevoerd (i.e. in de eerste helft van 2017).

Het valt dan ook te verwachten dat de meeste externe consultants onvoldoende ervaring en/of expertise in huis zullen hebben om het geheel van de opdracht (i.e. alle percelen) tot een goed einde te brengen.

Door te opteren voor een verdeling in percelen is het voor de consultants mogelijk om de (eventueel aanwezige) ervaring en expertise gericht in te zetten en bijvoorbeeld enkel een offerte in te dienen voor die percelen die het nauwst aansluiten bij de eigen ervaring en expertise.

De verdeling in percelen schept echter ook een aantal uitdagingen voor wat de uitvoering van de systeemevaluatie betreft. De uitvoerder van dit luik zal over voldoende kennis en inzicht met betrekking tot de evaluatie van de drie vermelde evaluatievoorwerpen moeten beschikken om dit perceel degelijk te kunnen uitvoeren. De uitvoerder van de

²⁸ In 2013 werden nog 2 evaluaties binnen dit beleidsveld uitgevoerd door het departement zelf. In de periode 2014 t/m 2016 dienden er geen evaluaties in betreffend beleidsveld te worden uitgevoerd. Zie ook: <http://www.ewi-vlaanderen.be/wat-doet-ewi/strategisch-beleid/beleidsevaluaties/overzicht-van-alle-evaluaties>.

steemevaluatie zal dan ook (deels) parallel aan en in nauwe samenwerking met de uitvoerders van de drie andere percelen moeten opereren. Een strikte planning, opvolging en overleg zijn dan ook noodzakelijk.

Voor de steemevaluatie zal het meest voordelige en meest efficiënte resultaat wellicht bekomen worden indien de uitvoerder ervan ook minstens één van de drie specifieke/punctuele evaluaties op zich neemt. De uitdagingen die de planning voor de uitvoering van het geheel van de opdracht stellen (cf. supra), zijn in dat geval nl. minder groot en laten verder toe om de kennis verworven bij de uitvoering van (een of meer) punctuele evaluaties efficiënt(er) in te brengen in de steemevaluatie.

De steemevaluatie is een aanvulling bij de uitvoering van de drie specifieke evaluaties en de uitvoering ervan past in de beleidsintentie om hierop meer in te zetten (en aldus bij te dragen tot de ontwikkeling van beleidsevaluatie in het beleidsdomein EWI). Door de opdracht te verdelen in percelen is de uitvoering van de punctuele evaluaties in principe verzekerd, terwijl de bundeling in vier percelen de kans op een efficiënte en effectieve uitvoering van de steemevaluatie garandeert.

De evaluatie zal begeleid worden door een stuurgroep waarin vertegenwoordigers van het departement (afdeling Strategie en Coördinatie (ASC) en afdeling Onderzoek (AOND)) zijn opgenomen. Verder worden zowel een vertegenwoordiger van de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid als van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming in de hoedanigheid van waarnemer opgenomen in de stuurgroep.

De externe consultant wordt uitgenodigd deel te nemen aan de stuurgroep maar maakt er geen deel van uit.

De stuurgroep kijkt toe op het correcte verloop van het evaluatieproces en kan zo nodig bijsturen. De rapportering vindt plaats aan de leden van de stuurgroep die de kwaliteit van het geleverde werk bewaakt. Ten slotte ziet de stuurgroep erop toe dat de evaluatie door de externe consultant resulteert in concrete aanbevelingen die kunnen aangewend worden bij de onderhandelingen over een nieuw convenant.

Timing:

- Toelichting plan van aanpak aan (vertegenwoordigers) van de volkssterrenwachten. 21 oktober 2016
- Zelfevaluatie van de volkssterrenwachten (cf. supra):
 - Ex post-luik: tegen 31 januari 2017.
 - Ex ante-luik: tegen 28 februari 2017.
- Aanbesteding opdracht: af te ronden tegen eind december 2016.
- Eindrapportering:
 - Ontwerprapportering specifieke evaluaties: af te ronden tegen 15 juni 2017 en finale eindrapportering tegen 30 juni 2017.
 - Systeemrapport afgerond tegen 15 juli 2017.

Deliverables:

- Eindrapportering (globaal rapport en waar nuttig en relevant een individueel rapport per volkssterrenwacht).

7. Informeren van en communiceren met het voorwerp van de evaluatie en alle (betrokken) stakeholders (betreffende de uit te voeren evaluatie)

Er heeft op 21 oktober 2016 een overleg plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de volkssterrenwachten betreffende de geplande evaluatie. Bedoeling van het overleg was het toelichten van het (ontwerp van) plan van aanpak en verder feedback te vragen betreffende de voorgestelde timing en verwachte deliverables. Onderhavig (ontwerp van) plan van aanpak werd aangepast op basis van de gemaakte afspraken. Een overzicht van de gemaakte afspraken is opgenomen in punt 10 hierna.

8. Uitvoering en procedureel verloop van de evaluatie

Voor de uitvoering van de evaluatie zal o.m. een beroep worden gedaan op een consultant (cf. supra).

De consultant zal worden aangesteld via een aanbestedingsprocedure. Het is de bedoeling betreffende procedure zo snel mogelijk op te starten. De afdeling Strategie en Coördinatie (ASC) staat in voor het geheel van (de afhandeling van) de aanbestedingsprocedure van de opdracht van de consultant. Dit omvat zowel het voortraject, de eigenlijke aanbestedingsprocedure als de opvolging van de uitvoering van de opdracht.

Beschikbare documenten:

Volgende informatie zal ter beschikking worden gesteld aan de consultant, hetzij als bijlage bij het bestek, hetzij op de relevante website, hetzij elektronisch op te vragen bij het departement:

Voor het opstellen van de offerte:

- Het covenant 2013-2017 (incl. addendum) tussen de Vlaamse overheid en de volkssterrenwachten.
- Beleidsbrieven en beleidsnota's (zie <http://www.ewi-vlaanderen.be/ewi/beleid/bevoegdheden> of <http://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-regering/beleidsnotas-en-beleidsbrieven-van-de-vlaamse-regering> of op de website van het Vlaams Parlement ([https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/zoekresultaten?query=&sort=date&publicatiedatum\[van\]\[date\]=all&publicatiedatum\[tot\]\[date\]=&zittingsjaar=all&legislatuur=all&initiatief\[\]=beleidsbrief&indiener=all&nummer=&volgnummer=&commissie=](https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/zoekresultaten?query=&sort=date&publicatiedatum[van][date]=all&publicatiedatum[tot][date]=&zittingsjaar=all&legislatuur=all&initiatief[]=beleidsbrief&indiener=all&nummer=&volgnummer=&commissie=)).
- Informatie over de volkssterrenwachten op de website van deze organisaties (cf. <http://www.volkssterrenwachten.be/>);
- Samenvatting van het evaluatierapport 2011 van de evaluatie van de volkssterrenwachten (zie <http://www.ewi->

vlaanderen.be/sites/default/files/bestanden/Evaluatie%20Volkssterrenwachten%20samenvatting.pdf).

Bij de plaatsing van de opdracht (of later):

- Het strategisch plan 2013-2017.
- Gezamenlijk visiedocument van de volkssterrenwachten ter voorbereiding van het convenant 2013-2017.
- De jaarplannen van de volkssterrenwachten.
- De jaarrapportering van de volkssterrenwachten.
- Evaluatierapport evaluatie 2011 van de volkssterrenwachten.
- De zelfevaluatie van de volkssterrenwachten (met inbegrip van het ontwerp van beleidsplan 2018-2022).
- Studies en andere rapporten (indien beschikbaar) van en over de volkssterrenwachten.
- Studie ontwikkeling beleidsscenario's Wetenschapscommunicatie 2009.
- Relevante beslissingen van en nota's/mededelingen aan de Vlaamse Regering.

9. Gebruik en verspreiding van de resultaten van de evaluatie

Cf. de communicatiestrategie betreffende beleidsevaluaties (zie <http://www.ewi-vlaanderen.be/ewi/wat-doen-we/beleidsevaluatie>).

10. Afspraken gemaakt met de volkssterrenwachten op 21 oktober 2016

De bedoeling van het overleg is het (ontwerp van) plan van aanpak toe te lichten aan het voorwerp van de evaluatie en verder om een aantal praktische afspraken te maken.

Het overleg met de volkssterrenwachten vond plaats op 21 oktober 2016²⁹. Het (ontwerp van) plan van aanpak werd daartoe d.d. 14.10.2016 aan de volkssterrenwachten bezorgd. Op het overleg werd het volgende afgesproken:

1. Er wordt afgesproken dat de volkssterrenwachten het ex-postluik van de zelfevaluatie op 31 januari 2017 en het ex-anteluik op 28 februari 2017 aan het Departement EWI zullen overmaken. Deze afspraak is aldus verwerkt in dit plan van aanpak.
2. Zowel in het ex-post- als in het ex-anteluik van de zelfevaluatie wordt een generiek luik (i.e. een luik gezamenlijk opgesteld door alle volkssterrenwachten) verwacht.
3. Sabine Borrey is contactpersoon bij het departement voor deze evaluatie. Communicatie ter zake dient dan ook aan haar te worden gericht, met Els Vermander (back-up dossierbehandelaar) in cc.

²⁹ Aanwezigen: Sabine Borrey en Liliane Moeremans (Dep. EWI), Frank Tamsin (Beisbroek), Philippe Mollet (Mira), Militza Kuipers en Karolien Senica (Cosmodrome), An Van der Eecken (A. Pien), Marc Van den Broeck en Marc Gijssens (Urania), Luc Vandemaele en Ludwig Logie (Astrolab iris).

Bijlage 1

Zelfevaluatie (incl. SWOT-analyse) op te stellen door de volkssterrenwachten

De evaluatiepraktijk die het Departement EWI hanteert, voorziet standaard in het opstellen van een zelfevaluatie door “het voorwerp van de evaluatie”. De zelfevaluatie bestaat zowel uit een terugblik (ex post luik van de zelfevaluatie) als een vooruitblik (ex ante luik van de zelfevaluatie).

Aangezien de meeste (te evalueren) instellingen jaarlijks omstandig rapporteren, is het dan ook de bedoeling om de zelfevaluatie op een zo hoog mogelijk aggregatieniveau te houden. Dit geldt in het bijzonder voor de volkssterrenwachten.

Om het opstellen van (beide delen van) de zelfevaluatie door de volkssterrenwachten te vergemakkelijken, werd een richtlijn opgesteld waarop deze zich kunnen baseren om het gevraagde op te leveren.

Concreet wordt verwacht dat de volkssterrenwachten een coherente terugblik en vooruitblik proberen op te stellen op basis van onderstaande richtlijn. De richtlijn is onderverdeeld in een aantal thema's die in de zelfevaluatie allemaal aan bod moeten komen. Per thema wordt telkens een korte toelichting gegeven. De volkssterrenwachten krijgen de vrijheid om elk thema zelf in te vullen en te stofferen. Per thema zijn meestal ook een aantal vragen opgenomen die de actoren kunnen helpen om het thema in te vullen. Deze vragen zijn telkens te beschouwen als richtinggevend en het is NIET de bedoeling om deze individueel te beantwoorden, maar als hulpmiddel te hanteren om de zelfevaluatie op te stellen

De uiteindelijke bedoeling is om de volkssterrenwachten toe te laten een ex post reflectie t.a.v. de afgelopen periode (periode 2011/2012³⁰ t/m 2016) op te stellen en op basis hiervan ook een aantal krachtlijnen uit te zetten voor de toekomst (vooruitblik; vanaf 2018 en minstens tot 2022).

In grote lijnen wordt m.a.w. verwacht dat de volkssterrenwachten en dit vertrekkende van hun huidige situatie en specifieke rol de besteding van de ontvangen ondersteuning kritisch bekijken, de relatie met de overhe(i)d(en) en hun stakeholders/klanten/doelgroepen beoordelen en duiden, de resultaten die de financiering door de overheid heeft opgeleverd, meedelen en ten slotte de aanbevelingen die de volkssterrenwachten voor de toekomst hebben, meegeven. Verder wordt van de volkssterrenwachten een SWOT-analyse verwacht en dit zowel vanuit de eigen specifieke situatie als meer generiek (bv. t.a.v. andere stakeholders).

Bij het opstellen van de gevraagde zelfevaluatie, kan - waar mogelijk en nuttig - altijd verwezen worden naar al bestaande documenten of beschikbare gegevens (uit jaarverslagen, op de website, andere rapportering, enz.). Het is NIET de bedoeling dergelijke informatie te reproduceren.

³⁰ Minstens vanaf het voorlaatste jaar van het vorige convenant. Dit kan verschillen per type actor.

Om de verwachte zelfevaluatie op te stellen, kunnen de volkssterrenwachten uitgaan van onderstaande thema's.

Er wordt verwacht dat de opgeleverde zelfevaluatie (voor een deel) gezamenlijk wordt opgesteld en m.a.w. zowel generieke (i.e. betrekking hebbend op alle volkssterrenwachten) als specifieke elementen bevat.

1. Inhoud van de ex post evaluatie (periode 2011-2016)

De bedoeling is dat de volkssterrenwachten proberen om volgende thema's in te vullen en zo veel mogelijk te onderbouwen:

Vorige evaluatie

In dit deel wordt een reflectie verwacht op de vorige evaluatie die heeft plaatsgevonden en wat daaruit werd geleerd en ook geïmplementeerd (bv. in het beleidsplan voor de lopende periode). De conclusies en aanbevelingen uit de vorige evaluatie kunnen eventueel worden hernomen en aangeduid welke bruikbaar waren, welke niet en waarom.

(Aansluiting bij het) Beleid en doelbereiking

In dit onderdeel wordt een toelichting verwacht bij de eigen strategie met betrekking tot de beschouwde periode en hoe deze is/was ingebed/afgestemd op de beleidsdoelstellingen. Daarnaast dient te worden ingegaan op de mate waarin de doelstellingen werden gerealiseerd en of en hoe werd bijgedragen tot de beleidsdoelstellingen. Ook de inzet van de beschikbare middelen dient hierbij aan bod te komen. Daarnaast dient bijzondere aandacht te gaan naar de bijsturing die het beleid inzake Wetenschapscommunicatie (i.e. beleidsplan Wetenschapscommunicatie) heeft gekend na het aantreden van de huidige Vlaamse Regering en dient ook rekening gehouden te worden met de (beleids)ontwikkelingen inzake STEM.

- 1) Welke strategie voerden de volkssterrenwachten met betrekking tot hun missie en doelstellingen? Welke rol spelen de middelen daarin die zowel door de Vlaamse overheid als door derde partijen ter beschikking werden gesteld? Werden in de beschouwde periode bepaalde prioriteiten gelegd en zo ja, waarom? (Cf. strategische planning).
- 2) Hoe heeft dit gevoerde beleid rekening gehouden met de (recente) beleidsontwikkelingen en trends en welke specifieke beleidskeuzes hebben de volkssterrenwachten gemaakt of kunnen maken wat betreft de ter beschikking gestelde middelen, specifiek rekening houdend met deze context?
- 3) In welke mate werden de eigen doelstellingen gerealiseerd? In welke mate mag verwacht worden dat deze doelstellingen gerealiseerd zullen worden tegen het einde van het convenant (eind 2017)?
- 4) In welke mate sluiten de doelstellingen van de volkssterrenwachten volgens u aan bij het huidige beleid inzake wetenschapscommunicatie?
- 5) In de loop van deze convenantsperiode is een nieuwe Vlaamse Regering aangetreden en werd het beleid met betrekking tot Wetenschapscommunicatie bijgestuurd, en werden op een aantal vlakken andere accenten gelegd dan in het vorige beleidsplan Wetenschapscommunicatie.

In welke mate heeft deze beleidsverschuiving voor de volkssterrenwachten een impact gehad op:

- o Hun doelstellingen?
- o De operationalisering hiervan (bv. in termen van inzet van mensen en middelen)?
- o Eventuele andere zaken?

In welke mate betekende deze accentverschuiving voor de volkssterrenwachten een kans en/of uitdaging en/of een bedreiging? Hoe werd daarmee omgegaan?

- 6) In welke mate draagt uw initiatief volgens u bij tot de realisatie van het (huidige) beleid inzake wetenschapscommunicatie?

Organisatie en samenwerking

In dit luik wordt verwacht dat er aandacht wordt besteed aan de (interne) organisatie en de mogelijke verbeterpunten op dat vlak. Hierbij dient ook de (interne) opvolging van de prestaties (cf. ook systeem van KPI's) aan bod te komen en welke verbeterpunten zich daar mogelijk situeren. Ook over de samenwerking met andere actoren en de onderlinge samenwerking (indien van toepassing) dient te worden gereflecteerd en aangegeven welke sterke punten/knelpunten/verbeterpunten er zich eventueel stellen en welke opportuniteiten en uitdagingen er worden gedetecteerd.

- 7) Welke verbeterpunten ziet u op het vlak van organisatie (zowel bij uzelf als t.a.v. de Vlaamse overheid)?
- 8) Op welke wijze kan de Vlaamse overheid de organisatie en het welslagen van de (werking van de) volkssterrenwachten beter ondersteunen (en dit niet alleen uitgedrukt in termen van financiële ondersteuning, maar ook wat betreft beleidsvoering, netwerking, enz.)?
- 9) Op welke wijze kan de Vlaamse overheid de organisatie en het welslagen van de (werking van de) volkssterrenwachten beter opvolgen? Welke suggesties hebt u eventueel t.o.v. de indicatoren die momenteel gebruikt worden om de performantie te meten? Welke zijn eventuele tekortkomingen/voorstellen tot verbetering?
- 10) Welke invloed heeft het systeem van de performantie-indicatoren op de organisatie en het welslagen van de (werking van de) volkssterrenwachten?
- 11) Welke andere actoren (dan de Vlaamse overheid) spelen een rol bij de realisatie van (de werking van de) volkssterrenwachten en in welke mate zijn de belangen van deze actoren te verenigen met die van de volkssterrenwachten?
- 12) Hoe positioneert u uw activiteiten (op het vlak van Wetenschapscommunicatie en STEM) t.o.v. die van andere actoren? Zijn er kansen of opportuniteiten tot (onderlinge) samenwerking (geweest) en zo ja, worden die volgens u optimaal benut?
- 13) Welke samenwerkingsverbanden hebben de volkssterrenwachten opgezet (in het beleidsveld Wetenschapscommunicatie, t.a.v. STEM, ruimer)?
- 14) Hoe verloopt de onderlinge samenwerking tussen de volkssterrenwachten, met andere actoren actief in het domein van de volkssterrenwachten, met ander actoren Wetenschapscommunicatie, in het kader van STEM, ruimer?

Rol, positie en meerwaarde

In dit deel dienen zowel de rol als de positie van de volkssterrenwachten aan bod te komen en dit in eerste instantie binnen het veld van actoren Wetenschapscommunicatie, maar ook ruimer binnen het EWI-domein en in ieder geval ook in relatie tot het STEM-actieplan. Ook de additionaliteit en de meerwaarde die de volkssterrenwachten voor zichzelf zien, dient nader te worden toegelicht.

- 15) Welke specifieke rol spelen de volkssterrenwachten in het economisch, wetenschaps- en innovatiebeleid van de Vlaamse overheid, en meer bepaald in het Wetenschapscommunicatiebeleid en t.a.v. het STEM-actieplan, en waarom? In welke mate betekenen de volkssterrenwachten een meerwaarde voor dit beleid en dit bekeken onder meer t.o.v. andere initiatieven en waarom?
- 16) Zijn de volkssterrenwachten volgens u noodzakelijk voor het beleid en waarom? In welke mate vervullen de volkssterrenwachten een voor het beleid unieke rol in het EWI-domein en waarom?

- 17) In welke mate is de ondersteuning van de Vlaamse overheid noodzakelijk voor de volkssterrenwachten en waarom? In welke mate is de ondersteuning van de Vlaamse overheid voor de volkssterrenwachten een hefboom voor het verkrijgen van andere middelen of het realiseren van bepaalde doelstellingen?

Prestaties, resultaten en impact

Dit deel gaat in op de prestaties en resultaten die de volkssterrenwachten kunnen voorleggen. Hierbij worden niet alleen de prestaties op de KPI's bedoeld, maar ruimer. In dit deel kan ook ingegaan worden op doel- en doelgroepenbereik, op de (externe) middelen die de volkssterrenwachten hebben kunnen verwerven en op de gerealiseerde effecten en impact. Dit laatste kan zowel de onmiddellijk gerealiseerde impact (effect) bij de doelgroepen betreffen als de duurzame effecten en de effecten op langere termijn (impact).

Er dient ook nader te worden ingegaan op de sterkste/zwakste prestaties/resultaten en impact, de mogelijke redenen hiervoor en eventuele voorstellen voor verbetering/aanpassing.

- 18) Welke resultaten (bv. in termen van beleidsmatige, internationale, economische en maatschappelijke impact) heeft de investering van de Vlaamse overheid opgeleverd en dit zowel voor de volkssterrenwachten zelf als ruimer bekeken³¹ in de periode vanaf 2011 en waarom? Zelfde vraag voor de middelen die de volkssterrenwachten (eventueel) betrekken uit andere bronnen? Is er een hefboomeffect merkbaar (bv. t.o.v. het werven van externe fondsen)? Is er meer samenwerking op het terrein merkbaar? Enz.
- 19) Welke resultaten kunnen de volkssterrenwachten voorleggen voor wat betreft de voorbije (convenants)periode en dit zowel wat betreft doel- als doelgroepenbereik (regionale context)?
- 20) In welke mate hebben de volkssterrenwachten zicht op de meerwaarde die deelname aan (de werking, activiteiten, enz. van) de volkssterrenwachten heeft voor zij die hebben deelgenomen?
- 21) Welke effecten/impact heeft uw initiatief volgens u bij de doelgroepen en eventueel bij anderen?
- 22) Wat zijn volgens u de sterke en zwakte punten van uw initiatief (en waarom)?
- 23) Welke zijn volgens de instelling de sterkste/zwakste prestaties (bv. met betrekking tot de prestatie-indicatoren maar ook ruimer en meer algemeen) die werden neergezet en waarom?

SWOT

In dit onderdeel wordt verwacht dat de volkssterrenwachten voor zichzelf een SWOT opstellen die vervolgens ook kan aangewend worden bij de uitwerking van het ontwerp van strategische plan voor de komende periode.

- 24) Wat zijn volgens de volkssterrenwachten de sterke/zwakte punten van zowel volkssterrenwachten zelf, hun activiteiten als het (eventueel) ingezette instrumentarium en waarom?
- 25) Welke aandachtspunten zijn er en welke verbeterpunten stellen de volkssterrenwachten voor t.a.v. de huidige regelgeving (i.h.b. convenant, enz.) en waarom? Wat is het oordeel van de instelling over de praktische modaliteiten van het convenant (bv. in termen van administratieve opvolging, rapportering, enz.)? Hierbij dient in het bijzonder ook aandacht besteed te worden aan enerzijds het beleid inzake wetenschapscommunicatie en anderzijds aan het STEM-actieplan.
- 26) Welke conclusies trekken de volkssterrenwachten met betrekking tot de voorbije periode voor wat betreft de werking van de volkssterrenwachten zelf, de ontplooiende activiteiten en het (eventueel) ingezette instrumentarium?
- 27) Andere suggesties/opmerkingen voor wat betreft de beschouwde periode?

³¹ Bv. voor de Vlaamse economie, m.a.w. in het eerste geval worden eerder de directe effecten t.a.v. de volkssterrenwachten zelf bedoeld en in het tweede de meer indirecte effecten.

2. Ex ante evaluatie (periode 2018-2022)

Op basis van het ex post gedeelte van de zelfevaluatie en rekening houdend met de huidige beleidscontext enerzijds en de te verwachten evoluties in de beleidscontext anderzijds, is het de bedoeling dat de volkssterrenwachten een ontwerp van beleidsplan opstellen voor de periode 2018-2022.

Het (ontwerp van) beleidsplan voor de periode 2018-2022 bevat minstens een missie, strategische doelstellingen, afstemming op beleidsdoelstellingen (Vlaams, internationaal), operationele doelstellingen (activiteiten), af te sluiten of bestaande samenwerkingsverbanden (o.a. met andere actoren in het veld), afstemming en synergie met andere actoren, (een voorstel van een set van) performantie-indicatoren, ambitieuze inschatting van de te behalen resultaten voor de periode 2018-2022, enz. en dit telkens met een verantwoording voor de voorgestelde keuzes.

Het (ontwerp van) beleidsplan 2018-2022 dient minstens rekening te houden met een minimaal scenario (i.e. ongewijzigd beleid, wat overeenkomt met de bestending van de huidige financiële inbreng in termen van de toegekende subsidies.

Verder gaat het uit van de conclusies en aanbevelingen en de SWOT die werden opgesteld op basis van het ex post luik van de zelfevaluatie en geeft het aan hoe de zwakke/sterke punten kunnen worden weggewerkt/benut. Tevens gaat het uit van de ontwaarde opportuniteiten en uitdagingen en geeft het aan hoe deze maximaal kunnen worden benut/omzeild.

Waar van toepassing, wordt verwacht dat de volkssterrenwachten in dit onderdeel ook een gezamenlijk meer generiek luik opstellen, en dit naast hun eigen specifiek luik. Aandacht dient hierbij te gaan naar zowel de onderlinge samenwerking als deze met andere actoren.

- 28) Geef uw visie wat betreft de toekomstige missie en strategische uitgangspunten en doelstellingen van de volkssterrenwachten.
- 29) Geef uw visie m.b.t. het huidige beleid op het vlak van Economie, Wetenschap en Innovatie, en in het bijzonder wat betreft Wetenschapscommunicatie en t.a.v. STEM, en welke rol de volkssterrenwachten daarin zouden kunnen spelen. Welke aanpassingen aan de regelgeving zouden het beleid in het algemeen en de rol van de volkssterrenwachten in het bijzonder ten goede kunnen komen en waarom?
- 30) Geef uw visie met betrekking tot het toekomstige beleid (ook specifiek rond wetenschapscommunicatie en t.a.v. STEM) ter zake en dit rekening houdend met de gewijzigde/nieuwe beleidsopties. Welke zijn daarin de uitdagingen voor het beleid en welke rol dienen/kunnen de volkssterrenwachten daar volgens u in spelen?
- 31) Welke zijn volgens u de opportuniteiten/gevaren voor de volkssterrenwachten en hoe kunnen deze worden benut/omzeild?
- 32) Welke wijze van rapportering t.a.v. de Vlaamse overheid en welke opvolging en jaarlijkse beoordeling door de Vlaamse overheid zien de volkssterrenwachten als aangewezen? (Bijvoorbeeld in termen van performantie-indicatoren, te behalen resultaten, financiële rapportering, enz.). Op welke wijze zou de doelbereiking en impact van de volkssterrenwachten in de toekomst kunnen worden opgevolgd en waarom?

- 33) Welke samenwerkingsverbanden met actoren in het veld worden strategisch belangrijk geacht en zijn al in het vooruitzicht gesteld? Welke synergiën met andere actoren in het veld zijn al dan niet aangewezen?
- 34) Welke aanpassingen aan het convenant zouden de werking, taken en rol van de volkssterrenwachten in het EWI-domein ten goede komen (en waarom)?
- 35) In welke mate zijn de middelen die nu ter beschikking staan aan de volkssterrenwachten voldoende om de noden te lenigen? Waarom (niet)?
- 36) Welke aanbevelingen zouden de volkssterrenwachten kunnen geven wat betreft hun toekomstige inzet en dit zowel algemeen als wat betreft t.a.v. de beleidsdoelstellingen, de doelgroepen, de andere actoren, de overheid, enz.?
- 37) Zelfde vraag maar dan bekeken in functie van het STEM-actieplan.
- 38) Welke opportuniteiten bieden de regionale en andere (beleids)ontwikkelingen volgens de volkssterrenwachten en waarom?
- 39) Welke uitdagingen stellen de regionale en andere (beleids)ontwikkelingen volgens de instelling en waarom?
- 40) Andere suggesties en opmerkingen wat betreft de toekomst?